

N:o 11.

Ank. till Riksd. Kansli den 22 April 1886, kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckta motioner om inrättande af ytterligare afdelningskontor af Riksbanken.

Uti nio särskilda, vid innevarande Riksdag väckta och till förberedande behandling af Banko-Utskottet hänvisade motioner hafva förslag framställts om inrättande af nya afdelningskontor af riksbanken.

Af motionärerne hafva två yrkat anläggande af ett riksbankskontor i Karlstad, nemligen Herr *Jonas Andersson*, som i motion N:o 18 i Första Kammaren hemstält:

»att i staden Karlstad skall inrättas ett afdelningskontor af Riksbanken, afsedt för enahanda slags rörelse, som i riksbankens öfriga afdelningskontor drifves;

att detta kontor skall omfatta provinsen Vermland; samt

att Riksdagen i öfrigt ville meddela de bestämmelser, som af detta beslut kunna varda en följd»; och

Herr *N. Nilsson* i Vrångebol, som i motion N:o 77 i Andra Kammaren hemstält:

»att Riksdagen ville besluta inrättande af ett riksbankens afdelningskontor i Karlstad för Vermlands län, under enahanda villkor som äro gällande för redan anordnade afdelningskontor.»

De öfriga motionärerne, samtliga tillhörande Andra Kammaren, hafva hemstält:

Herr *A. Johansson* i Löfåsen (motion N:o 52):

»att Riksdagen måtte besluta om inrättande af ett riksbankens afdelningskontor i Mariestad»;

Herr *E. P. Jonsson* i Myre (motion N:o 59):

»att Riksdagen måtte besluta inrättande af ett riksbankens afdelningskontor i Hernösand för Vesternorrlands län, antingen under de vilkor och bestämmelser, som gälla för de förut inrättade afdelningskontoren, eller med sådana, vederbörande Utskott kan finna lämpligt föreslå»;

Herr *C. M. Huss* (motion N:o 74):

»att Riksdagen måtte besluta inrättande af ett Riksbankens afdelningskontor i Sundsvall med det verksamhetsområde och under de vilkor och bestämmelser i öfrigt, hvilka Banko-Utskottet finner lämpligt att föreslå»;

Herr *Folke Andersson* med flere (motion N:o 158):

»att ett afdelningskontor från riksbanken snarast måtte inrättas i Örebro»;

Herr *A. P. Danielson* (motion N:o 166):

»att Riksdagen måtte besluta inrättande af ett riksbankens afdelningskontor i Kalmar för Kalmar län under de vilkor och bestämmelser i afseende på lånerörelsen, som kunna af riksbankens Fullmäktige bestämmas, men i öfrigt på enahanda grunder och bestämmelser som gälla för öfriga riksbankens afdelningskontor,

eller för den händelse Riksdagen ej skulle finna lämpligt att gifva riksbankens Fullmäktige den rättighet, motionären i sin motion närmare angifvit i afseende på afdelningskontorets lånerörelse:

»att Riksdagen måtte besluta inrättande af ett Riksbankens afdelningskontor i Kalmar för Kalmar län under enahanda vilkor och bestämmelser, som nu gälla för öfriga Riksbankens afdelningskontor»;

Herr *C. J. Jakobsson* (motion N:o 173):

»att Riksdagen måtte besluta, att ett riksbankens afdelningskontor måtte, på den tid och emot de vilkor, som Banko-Utskottet kan finna lämpliga, inrättas i staden Linköping»; och

Herr *A. M. Gudmundson* (motion N:o 180):

»att uti en hvar af landshöfdingeresidensstäderna i de län, hvilka för närvarande äro i saknad af riksbankskontor, skola under loppet af de närmaste fem åren eller förr inrättas afdelningskontor af riksbanken under enahanda villkor och bestämmelser, som äro gällande för redan nu anordnade dylika bankkontor».

Af Banko-Utskottet anmodade att i detta ärende afgifva yttrande, hafva Fullmäktige i riksbanken anført följande:

»De ifrågavarande motionerna, ehuru olika till innehåll, syfta dock till ett gemensamt mål, nemligen ytterligare utsträckning af Riksbankens rörelse i orterna genom anläggande af nya afdelningskontor till större eller mindre antal. I en af dem framkastas derjemte tanken på en i vissa delar ändrad anordning af riksbankens afdelningskontor.

Det lär utan svårighet inses att så väl utsträckningen af riksbankens rörelse i och genom ökad antal af afdelningskontor som ock omfånget och arten af dessa kontors verksamhet måste komma att bero af den ställning, som anvisas riksbanken gent emot de enskilda bankerna i fråga om rätten att utgifva sedlar, likasom ock af den uppgift, som i sammanhang härmed anses böra tillhöra riksbanken beträffande sättet för lånerörelsens bedrivande vid dess hufvudkontor och i de särskilda orterna. Landets verkliga behof af rörelsemedel för det sunda handels- och affärslifvet och riksbankens förmåga att utan svårighet och äfventyr för dess soliditet tillhandahålla sådana medel äro de båda faktorer, med hvilka man måste egentligen räkna, då det gäller att på ändamålsenligt sätt anordna afdelningskontor af riksbanken i de olika landsdelarne. Men dessa faktorer kunna icke vara gifna, förrän den ännu sväfvande frågan om ordnandet af bankverksamheten inom landet fått sin lösning. Och denna lösning torde icke länge låta vänta på sig, enär förslag i ämnet från Kongl. Maj:t lär komma att aflåtas inom de närmaste dagarne. Vid sådant förhållande vore det enligt Fullmäktiges åsigt icke ändamålsenligt att nu föreslå anordningar för upprättande å den ena eller andra orten af nya riksbankskontor. I betraktande häraf anse Fullmäktige skäl ej förefinnas att i frågans nuvarande skick ingå i pröfning angående lämpligheten af de i motionerna framställda förslagen, utan få såsom sin åsigt uttala, att med afseende å vinnande af det ändamål, till hvilket dessa motioner syfta, eller utvidgning af riksbankens rörelse i orterna det måste anses välbetänkt att icke för det närvarande besluta inrättandet af något nytt afdelningskontor vare sig med större eller mindre omfattning, utan låta frågan härom hvila, till dess banklagstiftningen blifvit för framtiden ordnad.»

Med afseende å de af Fullmäktige i riksbanken sålunda anförda förhållanden har vid behandling af förevarande motioner Banko-Utskottet lika med Fullmäktige funnit någon utsträckning af riksbankens rörelse medelst ökad antal afdelningskontor för närvarande icke böra ega rum; och för anlåtes Utskottet på grund häraf hemställa,

att ofvan omförmälda motioner om inrättande af nya afdelningskontor af riksbanken icke må vinna Riksdagens bifall.

Stockholm den 22 April 1886.

På Banko-Utskottets vägnar:

G. S. AKERHIELM.

Reservationer:

af Herr *M. Dahm*: »Då jag anser billiga penningar utgöra det verkammaste hjälpmedlet för våra betryckta näringar och jordbruk och då jag är öfvertygad om, att, genom inrättande af riksbankens afdelningskontor i orterna, räntan småningom skall kunna nedtryckas, enär riksbanken ej i så hög grad bör taga hänsyn till en vinst, som för enskilda banker utgör drifvedern för deras verksamhet; så har jag ej kunnat vara med om Utskottets utlåtande. — Det har sagts att genom inrättande af afdelningskontor för riksbanken densamma skulle försvagas, men från samma håll har äfven, så snart det varit fråga om att till riksbankens stärkande bibehålla större eller mindre del af årsvinsten, framhållits obehöfligheten, ja vådan af att öka Riksbankens fonder, då de, som det hetat, endast tyngde på banken. Då nu emellertid Riksdagen redan beslutit att för i år och, som jag hoppas, äfven för närmaste framtiden kommer att besluta bankovinstens bibehållande åt Riksbanken, skulle ju inrättande af nya afdelningskontor möjligen kunna lätta bekymren i sistnämnda hänseende. För min del tror jag ingalunda Riksbanken genom en dylik småningom skeende utbredning i orterna försvagas, så vida dess bibehållna vinst förvandlas i obligationer, mot hvilka banken vid behof kan förskaffa sig guld. Svårare är att bestämma, hvilka bland de

föreslagna afdelningskontoren i första rummet borde komma i fråga. Mig synes som om dels afståndet från hufvudkontoret, dels den föreslagna platsens rörelse och affärslif borde anses för bestämmande faktorer i detta hänseende; och skulle jag därför vilja föreslå afdelningskontors inrättande i Kalmar, Karlstad och Örebro. De båda förstnämnda äro belägna på ganska stora afstånd från hufvudkontoret och derjemte i likhet med den tredje eller Örebro lifliga handelsplatser. Det kan måhända framhållas, att Linköping och Hernösand kunde vara lika berättigade att erhålla afdelningskontor; men i dessa län finnas tvenne betydligt större affärsstäder, nemligen Norrköping och Sundsvall, som då möjligen förr kunde ifrågasättas; och då det väl icke är fullt afgjort, ehuru önskligt, att residensstäder framför andra skulle få afdelningskontor, vill jag föreslå, att Riksdagen beslutar inrättande

af afdelningskontor för riksbanken i Kalmar, Karlstad och Örebro under samma vilkor, som för öfriga afdelningskontor finnes bestämdt, och att åt Bankofullmäktige lemnas att bestämma de nya afdelningskontorens områden»;

af Herrar *A. Gumælius, A. Göransson, Johan Johansson och Per Nilsson*: »De många motionerna om inrättande af nya afdelningskontor för riksbanken hafva vi ansett icke böra så hastigt och knapphändigt af Utskottet affärdas, som nu skett.

Visserligen hafva herrar Bankofullmäktige afgifvit ett afstyrkande utlåtande, men detta lemnades af dem, innan Riksdagen ännu hade erhållit den kungliga propositionen om ny lagstiftning för enskilda banker och aktiebanker samt i viss mån äfven för riksbanken. Man hade då, i följd af båda statsmakternas föregående uttalanden, giltig anledning antaga, att Regeringen skulle framlägga förslag till hastigt och betydligt minskande af den privata sedelutgifningsrätten samt till en deremot svarande utvidgning af Riksbankens rätt och ansvar härutinnan, och under afvaktan på så genomgripande ändringar var ju betänksamhet mot riksbankens samtidiga utveckling på andra områden naturlig. Men sedan man erfarit, att Kongl. Maj:t tänker sig ett ytterligare, till en början tio- eller tolf-årigt förlängande af den privata sedelutgifningen i det hufvudsakliga, så kan naturligtvis från dessa, nu för Riksdagen tillgängliga propositioner icke hemtas anledning att, åtminstone under de närmaste åren, låta riksbankens utveckling afstanna med hänsyn till andra bankreformer, som hägra såsom en möjlighet, mer eller mindre sannolik, fram emot århundradets slut.

Äfven om de förslag, som lära till Riksdagen inkomma från dess sammansatta Banko- och Lag-Utskott, vinna framgång, så skulle, efter hvad

man under hand erfarit, med väsentligare minskning af de enskilda bankernas sedelutgifning komma att anstå i mer än 8 år, eller till slutet af år 1894, då indragning af tiokronesedlar skulle taga sin början.

Under dessa sålunda ändrade förhållanden synes oss Utskottet hafva haft giltig anledning begära ännu ett yttrande från herrar Bankofullmäktige med utredning, om och i hvilken mån Riksbankens ökade resurser möjliggöra att tillmötesgå många orters tankvärda framställningar att, också de, erhålla nya afdelningskontor; — om sådana kontor företrädesvis månde förläggas i länsresidensstäder; — i hvilken ordning de borde inrättas; — huru stora områden och hvilket arbetssätt lämpligen kunde åt dem uppdragas o. s. v. Inom Utskottet väckt förslag om dessa och dylika spörsmåls framställande till Bankofullmäktige rönt emellertid motstånd och förkastades i slutet omröstning och efter en sedels afläggande, med 8 röster mot 7, i sammanhang hvarmed alla nya afdelningskontor af samma majoritet afstyrktes.

Då sålunda Bankofullmäktige icke vidare få vid denna Riksdag höras i ämnet, återstår för den hälft af Banko-Utskottet, som anser motionerna böra tagas i närmare betraktande och pröfning, att med egen begränsad förmåga söka bilda sig en öfvertygelse i ämnet och för Riksdagen framlägga sin åsigt och sina förslag.

Här föreligger först den frågan, om inom särskilda landsdelar finnes behof af och önskingar om nya Riksbankskontor. Svaret derpå framträder, riksdag efter riksdag, i en oafbruten följd af motioner, uppgående i år till 9, i hvilka nu föreslås afdelningskontors inrättande på 17 särskilda platser.

Och hvad vill man dermed vinna? Från flere håll talas om det önskliga i att räntan nedsättes, och erfarenheten visar, att der ett riksbankskontor öppnats, har vanligen räntan på platsen, äfven i förut der befintliga banker, hastigt nedgått med någon, stundom några procent, hvilken ändring naturligtvis ses med oblida ögon af dem, som hafva fördel af hög ränta, men är desto kärkomnare, desto behöfligare för det tyvärr mycket större antal, som finner sig nödgadt att låna för att uppehålla och söka upphjelpa en svag ställning eller vinna förkofran i yrke och näring.

Men — invänder man från flere håll och icke minst från de eljest föga riksbanksvänlige — kan riksbankens hufvudkontor utan skada undvara de rörelsemedel, som för nya kontor tagas i anspråk? splittrar icke detta krafterna så, att riksbankens hufvudkontor reduceras till en obetydlighet?

För att besvara dessa frågor, torde man tillse, hvilka fonder riksbanken egt och eger samt huru dessa delats emellan hufvud- och afdelningskontor, förr och nu.

Som bekant, är i riksbanken särskildt afsatt en tolfmillionsfond för afbetalningslån; men derutöver eger banken vid pass tre gånger så stora fonder, dels till direkt utlåning, dels såsom underlag i en eller annan form för en betydligt större sedelutgifning. Vid senaste bokslutet utgjorde nemligen riksbankens behållning kronor 47,819,134: 06.

Hvad angår fonden för afbetalningslån torde den röna ringa inverkan af en utskiftning, hvarvid andel i fonden för ett eller annat af de nuvarande kontoren minskas i förhållande till kontorsområdets samtida minskning. Och äfven om inrättande af nya afdelningskontor skulle göra afbetalningslånen inom dessa kontors områden mera eftersökta än hittills, torde fonden tåla någon ökad påkänning, då, hvad angår de två största kontoren, hvilkas områden väl främst ifrågakomma att delas, fonden hos dem vid senaste årsafslutningen finnes hafva ett oanvänt öfverskott af fulla två millioner eller en dryg sjettedel af det hela.

Utöver nämnda 12 millioner voro bankens egna fonder vid bokslutet närmare 36 millioner, och dess till utlåning anvisade medel $54\frac{3}{4}$ millioner, ökade under år 1885 med mer än 3 millioner.

Som bekant inrättades bankens första båda landsortskontor, i Göteborg och Malmö, enligt beslut vid 1823 års riksdag; Visbykontoret beslöts 1851; afdelningskontoret i Luleå tillkom enligt beslut 1872, det i Östersund 1880, Vexjö 1881 och Jönköping 1885. De tre förstnämnda tillhöra således äldre tider, men de sistnämnda fyra ett nyare tidskifte.

En jämförelse mellan bankens fonders betydenhet vid början af det år, 1872, då beslut fattades om Lulekontorets inrättande, och nu, visar följande siffror:

Vid 1871 års slut upptogos bankens behållna tillgångar (utom fastigheter m. m. sådant) till kronor 27,306,527: 72, och vid 1886 års ingång voro motsvarande till-

gångar » 47,819,134: 06; visande sålunda en tillväxt af ungefärligen $20\frac{1}{2}$ millioner på dessa 15 år. Tillväxten fördelar sig på femtonårsperioden sålunda:

vid slutet af år 1871	kronor 27,306,527: 72
» » 1872	» 28,830,389: 38
» » 1873	» 30,435,518: 25
» » 1874	» 33,743,580: 93
» » 1875	» 35,846,408: 32
» » 1876	» 36,417,100: 22

vid slutet af år 1877	kronor	37,860,565: 13
» » 1878	»	38,233,398: 38
» » 1879	»	39,304,484: 52
» » 1880	»	40,637,662: 91
» » 1881	»	42,649,385: 43
» » 1882	»	43,686,991: 23
» » 1883	»	45,018,738: 32
» » 1884	»	46,246,124: 37
» » 1885	»	47,819,134: 06

Vid ingången af 1872 funno sig Fullmäktige kunna af bankens tillgångar disponera:

till utlåning med omsättningsrätt	kronor	10,000,000: —
» annan utlåning, diskontering och kassakreditiv.....	»	15,800,000: —
alltså tillsammans		kronor 25,800,000: —

Motsvarande medel uppgingo vid 1886 års början till följande summor:	
för afbetalningslån	kronor 12,000,000: —
till annan utlåning m. m. anordnade medel	» 42,705,000: —
<hr/>	
eller tillsammans	kronor 64,705,000: —;

varande så väl vid 1872 som vid 1886 års början de i lånerörelsen använda upp- och afskrifnings- samt depositions-medlen lemnade ur räkningen.

Denna tillväxt af fonderna med 20 $\frac{1}{2}$ millioner och af utlåningsmedlen med nära 39 millioner är vida större än den sugning af riksbankstillgångar, som beror derpå, att fyra landsdelar — det öfversta Norrland, Jemtlands-, Kronobergs-, och Jönköpings-områdena — efter inrättandet af dessas afdelningskontor taga mera riksbankspenningar i anspråk än tillförene. Och tack vare de förstärkningar, som Riksbanken under tiden vunnit, hafva hufvudkontorets rörelsemedel icke, såsom man stundom hör antagas, minskats under den tid, då antalet kontor dubblats. Oberäknad inlåningen, som endast vid hufvudkontoret är af någon större betydighet, har hufvudkontoret från början af år 1872 till början af år 1886 visserligen sett sina medel för omsättnings- eller afbetalningslån nedgå från 5,900,000 till 4,500,000, minskning 1,400,000, i samband med utlåningsområdets fullt motsvarande inskränkning; men deremot hafva öfriga till låne- och diskonterings-rörelsen anvisade medel under nämnda tid vid hufvudkontoret ökats till 17,750,000 *)

*) Denna siffra har erhållits genom att från de i senaste fullmäktigeberättelserna för hufvudkontoret upptagna »anordnade medel» 22,250,000 draga kontorets hela (till tre fjerdedelar använda) andel i afbetalningslånefonden, eller 4,500,000, då skilnaden blir 17,750,000 kronor.

från 8,000,000: —
 visande således en tillväxt af 9,750,000: —
 eller mer än dubbling.

Riksbankens hufvudkontors resurser äro således visst icke mindre nu än före de fyra nya afdelningskontorens framträdande. Hufvudkontorets område har begränsats och dess rörelsemedel ökats. Det mindre, men efter vår uppfattning ännu, för att vara »under eget bruk», väl stora fältet skall af hufvudkontoret kunna bättre tillgodoses, bättre skötas och förkofras än i forna tider.

Om man frånser nya afdelningskontors utproportionerade andelar i afbetalningslånefonden och tillfälliga förstärkningar, som de emellanåt erhålla, emellanåt afbetala, så befinnes det, efter nyligen skedd omreglering, att de smärre afdelningskontoren, som kunna jämföras med de hädanefter ifrågakommande, hade, enligt senaste revisionsberättelsen och, hvad Jönköping angår, enligt Bankofullmäktiges berättelse, följande »fasta förlag»:

Visby	1,000,000: —
Lule	1,500,000: —
Östersund	1,500,000: —
Vexjö	2,000,000: —
Jönköping	1,500,000: —,

eller i medeltal för hvarje kontor halfannan million.

Men det ligger i sakens natur, att visst icke hela nyssnämnda genomsnittsbelopp af halfannan million försvagar hufvudkontoret, som ju äfven tillförene med några, om än mindre delar af sina fonder tillgodosåg också ifrågarvarande orters lånebehof. Huru mycket deras lånerörelse, deras gagn af förbindelse med Riksbanken ytterligare vuxit efter afdelningskontorens inrättande, blefve för vidlyftigt att här söka utreda; men så mycket framgår af handlingarna, att medan fasta förlag af 6½ millioner bereds åt kontoren i Luleå, Östersund, Vexjö och Jönköping, har, hvad man kunde kalla, hufvudkontorets »fasta förlag» icke blott icke utsugits, utan ökats med halfannan gång de sistnämnda fyra afdelningskontorens hopräknade fasta förlag, eller med 9,750,000 kronor, såsom här förut visats.

Länsresidensstäders lämplighet såsom platser för afdelningskontor framhållas af en bland motionärerna, herr A. M. Gudmundson, som föreslår,

att de länsstäder, hvilka ännu härutinnan stå tillbaka, »skola under loppet af de närmaste fem åren eller förr» fördes med sådana bankkontor. Lika med motionären anse vi länsstäderna i regeln och principiellt lämpligast såsom platser för bankkontor; och vi instämma äfven med honom deruti, att alla länen böra inom en icke alltför aflägsen framtid erhålla hvar sitt kontor; men det må emellertid ej förbises, att i somliga län residensstaden är mindre betydlig än annan stad, och kanske i ett eller annat fall icke fullt viss om att få länge bibehålla sin rangplats såsom landshöfdingesäte.

Efterser man nu, hvilka de län äro, som hafva, och de som sakna ifrågavarande fördel och huru kontoren utskiftats öfver landet, framstår förhållandet sålunda:

	Kontor finnas:	Kontor saknas:
I Svealand:		Upsala
		Örebro
		Karlstad
		Falun
		Vesterås
	0	Nyköping 6
I Götaland:		Karlskrona
		Kalmar
	Göteborg	Linköping
	Malmö	Kristianstad
	Visby	Halmstad
	Vexjö	Venersborg
	Jönköping 5	Mariestad 7
I Norrland:		Umeå
	Luleå	Hernösand
	Östersund 2	Gefle 3
	Summa 7	Summa 16

Utom Stockholms stad och län med riksbankens hufvudkontor (och en filial deraf) hafva således 7 län bland 23 hvar sitt afdelningskontor, nemligen i 5 af de 12 länsstäderna i Götaland och 2 af de 5 i Norrland, men intet län i Svealand (utom Stockholms) har ännu fått riksbankskontor.

De nuvarande afdelningskontorens områden äro sålunda ordnade:

Göteborgskontoret omfattar: Göteborgs, Hallands samt delvis Elfsborgs och Skaraborgs län, eller ungefär	3 län,
Malmökontoret: Malmöhus och Kristianstads län	2 »
Visbykontoret: Gotland	1 »
Lulekontoret: Norrbotten och Vesterbotten	2 »
Östersundskontoret: Jemtlands län	1 »
Vexiökontoret: Kronobergs och Blekinge län	2 »
Jönköpingskontoret: Jönköpings samt delar af Elfsborgs och Skaraborgs län eller ungefär	2 »
då för hufvudkontoret återstå	10 »
nemligen Hernösands, Gefleborgs, Upsala, Vesterås, Stora Kopparbergs, Karlstads, Örebro, Nyköpings, Linköpings och Kalmar län.	

Vid jämförelse mellan dessa områden faller det genast i ögonen, att hufvudkontorets arbetsfält är mycket stort och måste taga i anspråk mer än mensklig kraft för att från en punkt skötas med tillräcklig lokal-, person- och affärskännedom. Detta område torde alltså främst böra förordas till delning, hvarigenom centralstyrelsens krafter skulle mindre splittras, orterna bättre tillgodoses, och riksbanksedlarna flyta vidare omkring, än under nuvarande förhållanden är tänkbart.

I betraktande af att de sex länen i Svealand sakna afdelningskontor, torde åtminstone ett sådant rättvisligen böra i första hand dit förläggas. I Götaland, der visserligen 5 kontor finnas, äro dock 7 län ännu i saknad af sådana, och torde 1 af dessa län böra dernäst förses med afdelningskontor.

Ser man på motionerna, så finner man, att i Svealand äro Örebro och Karlstad af särskilde motionärer föreslagna såsom platser för afdelningskontor; — i Götaland: Kalmar, Linköping och Mariestad; — i Norrland: Hernösand och Sundsvall.

Hvad då först angår gruppen Örebro och Karlstad, synas i detta fall åtskilliga goda skäl tala för så väl den ena som den andra af dessa båda städer. Hufvudorter i lifliga provinser, välbelägna vid starkt trafikerade förbindelseleder, förmedla de mycken rörelse och hafva, särskildt i bankväg, länge varit hvar sitt läns medelpunkt, Karlstad sedan år 1833, Örebro sedan 1837. Båda äro närmast omgifna af landslag, men hafva i sin närhet och hvar inom sitt län några af landets största bergslag och bruksdistrikt. Med hänsyn till jernvägar äro dessa båda län nummer ett och två bland alla länen i Sverige,

Örebro län med 601,

Karlstads län med 508 kilometer jernväg*), under det att det län, som kommer närmast, har 476, och medeltalet för Sveriges alla län är 274 kilometer, allt enligt senaste häftet af »Sveriges officiella statistik i sammandrag».

Både Karlstad och Örebro hafva vattenförbindelser, den förra staden vida bättre än den senare, som deremot ur jernvägssynpunkt har mera centralt läge. Invånareantalet är:

i Örebro 13,018,

i Karlstad 7,970, och växer hastigare i den förra af städerna. Karlstads län är dubbelt större än Örebro län, som deremot är 50 procent tätare befolkadt; och i taxeringsvärde för fastighet och bevillning för inkomst äro de båda länen ungefär jemngoda. Vermlands anspråk på och förhoppningar om riksbankskontor ha i motionsväg framburits af ett par representanter i Första och flertalet vermländingar i Andra Kammaren; för Örebro län är motsvarande framställning gjord af samtliga länets riksdagsmän i Andra Kammaren, deribland också representanten för Kristinehamn, Nora, Lindesberg och Askersund. Slutligen bör ur banksynpunkt antecknas:

att Vermland har 2, men Örebro län blott 1 hufvudkontor af sedelutgifvande banker, hvarjemte i hvartera länet finnas 6 afdelningskontor af enskilda banker;

att Örebro stad är störst och Karlstad den fjerde i storlek bland de svenska städer, som icke hafva mer än 1 kontor af enskild bank (riksbank eller aktiebank), då eljest bland Sveriges 50 största städer, ned till 2,800 invånare, medeltalet för hvarje stad visar mer än 2 kontor af sådana banker;

att hela antalet bankkontor i länet upptagas (i bankmatrikeln) för Örebro län till 34 och för Vermlands län till 18 eller, med frånräkning af sparbanker, till 16 i Örebro län och 12 i Vermlands län;

att, måhända i följd af mindre täflan med likartad bank, högre räntor för lån och vexas påföras Örebrobankens, än Vermlandsbankens kunder, enligt senaste officiella redogörelser.

På grund af hvad här anförts, torde Örebro län med hänsyn dels till

*) Fäster man sig särskildt vid privatbanorna, som ju äro i viss mån kännetecknande för ortens utveckling och offervillighet, så äro ur den synpunkten Örebro och Karlstads län nummer ett och tre bland kamraterna, nemligen:

Örebro län	med 429 kilometer enskilda jernvägar,
(Elfsborgs »	» 394 » » » »),
Karlstads »	» 339 » » » » ,

medan statsbanorna hafva ungefär lika längd i de båda här ifrågakvarande länen:
 172 kilometer i Örebro län,
 169 » i Karlstads län.

dess behof af ett riksbankskontor och dels till utsigten för ett sådant att gifva skälig afkomst, böra ställas framför Karlstads län, för hvilket emellertid äfven så många skäl tala, att det, då Svealand nästa gång kan erhålla ett sådant kontor synes, böra komma i åtanke.

I Götaland äro, som sagdt, riksbankskontor nu föreslagna för Kalmar, Linköping och Mariestad. Sistnämnda stad, som har mindre invånarantal (2,846) än någon annan länsstad, torde — ur den synpunkten och då en del af Skaraborgs län så nyligen, som förlidet år, fränstyckades och flyttade in i det nya Jönköpingskontorets område — icke skäligen kunna göra gällande anspråk på att nu komma i ett af de främsta rummen vid val af platser för sådana kontor och kontorsområden. Återstå då Kalmar och Linköping, två nästan jemnstora städer, med invånareantal af

11,819 i Kalmar och

11,284 i Linköping.

Kalmar län med Öland står till arealen något framför, men i taxeringsvärde och bevillning efter Östergötlands län. Med hänsyn till jernvägar deremot tager

Kalmar län försteget med sina 320 kilometer, idel privatbanor,

medan af Östergötlands 279 kilometer jernväg, blott 85 kilometer äro privatbanor, och återstoden bygts på allmän bekostnad; och är Kalmar län N:r 12, Östergötlands län N:o 14 i fråga om jernvägars längd; men tager man särskild hänsyn till enskilda jernvägar, så uppflyttar Kalmarlänet till det 5:e bland länen, medan Östergötland erhåller N:o 16.

Oaktadt sina uppofferingar för jernvägar ligger länsstaden Kalmar, med hänsyn till landttrafik och postgång, mera afsides än Linköping, hvilket förhållande dock i sin mån uppväges af det ypperliga läget vid Kalmar sund. Ur banksynpunkt är att nämna, att Kalmar och Östergötlands län hafva hvar sina 2 hufvudkontor och hvartdera länet jemväl 10 afdelningskontor från enskilda banker, samt inalles 57 större och mindre bankkontor i Östergötland, 40 i Kalmar län, eller, med fränräkning af sparbankerna, 23 kontor i Östergötland och 16 i Kalmar. Räntesatserna vid utlåning och diskontering ställa sig, enligt senaste officiella uppgifter, högre i Kalmar och Oskarshamns enskilda banker än i Östergötlandsbankerna, nemligen Östergötlands enskilda bank, Norrköpings enskilda bank och afdelningskontoret i Norrköping från Skandinaviska Kreditaktiebolaget.

Motionerna från Kalmar och Linköpings län äro framburna, den förra af 5, den senare af 8 riksdagsmän, och bland undertecknarne finner man Kalmarrepresentanten, men icke riksdagsmannen för Linköping, hvaraf man skulle kunna sluta sig till, att ett riksbankskontor vore mera välkommet i Kalmar än i Linköping. Det torde också böra tagas i särskildt öfver-

väga, huru vida Östergötland, som helt visst har giltiga anspråk att snart erhålla riksbankskontor, företrädesvis bör få ett sådant i länsstaden Linköping eller i den två till tre gånger så stora fabriksstaden Norrköping, hvarifrån emellertid ingen motion nu föreligger. Då samtliga här anförda förhållanden vägas mot hvarandra, torde företräde denna gång böra lemnas åt Kalmar län och staden Kalmar.

Hvad slutligen angår motionerna från Norrland, torde de för denna gång böra vika, då Norrland erhållit 2 af de 4 senast beviljade riksbankskontoren. Att emellertid äfven Vesternorrland snart bör komma i åtanke till erhållande af riksbankskontor, är mycket antagligt, och får Riksdagen då taga i öfvervägande, hvar ett kontor der uppe bör förläggas; i länsstaden eller i länets andra och större stad, ett spörsmål, hvarom meningarne ännu synas vara delade inom orten sjelf.

För att icke på en gång för hårdt anstränga riksbanken torde man emellertid för närvarande böra stanna vid att bevilja 2 riksbankskontor, 1 i Svealand och 1 i Götaland.

Då vi tro oss här ofvan i någon mån ha bemött invändningen om riksbankens försvagande, genom måttligt inrättande af nya afdelningskontor i landsorten allt under det att riksbanken år efter år ökar sina fonder;

då vi våga antaga, att sådana afdelningskontor, omtänksamt inrättade och handhafda, skola gagna riksbanken, lika väl som enskilda banker åtnjuta gagn af sina afdelningskontor, dels såsom främjare af sedelspridning, dels såsom förmedlare af in- och utlåning, det sistnämnda med minskad risk i mån af ökad lokal- och personkänedom;

då år efter år uttalanden för allt flere landsorters likställighet med de härutinnan gynnade framträda inom Riksdagen;

då de nästförflutna årens Banko-Utskott förordat ytterligare bankkontors inrättande;

då Bankofullmäktige mer än en gång uttalat sig i samma riktning, om än i år, och innan de väntade kungliga propositionerna i bankfrågan inkommit till Riksdagen, Fullmäktige ansågo sig icke för det dåvarande kunna tillstyrka nya afdelningskontor;

då sedermera inträffat, dels att de kungliga propositionerna visat sig icke innehålla, hvad man efter statsmakternas föregående kunde förmoda, dels att riksbanken ytterligare stärkts genom årets beslut om bankovinsten;

då icke mer än två bankkontor torde böra för denna gång föreslås; och

då här ofvan anförts skäl för att, bland de orter, som nu af motionärer särskildt föreslagits att erhålla riksbankskontor, företrädesvis Örebro och Kalmar läns residensstäder borde till platser för sådana banker väljas;

så tillåta vi oss härmed vördsamt föreslå:

- 1) att Riksdagen måtte besluta inrättande af ytterligare två afdelningskontor af riksbanken, att förläggas det ena i Örebro och det andra i Kalmar.

Under förutsättning af bifall härtill, få vi ytterligare, för tids vinnande och efter mönstret af föregående Riksdags beslut, i likartad fråga, härmed föreslå:

- 2) att vid slutet af bankoreglementet må införas följande stadganden:
Riksdagen har, jemte ofvanstående reglemente, beslutit:
 - a) att i staden Örebro skall inrättas ett afdelningskontor af riksbanken, hvilket skall omfatta Örebro län;
 - b) att i staden Kalmar likaledes skall inrättas ett sådant afdelningskontor, omfattande Kalmar län;
 - c) att det må ankomma på Fullmäktige i riksbanken att till dessa afdelningskontor för vexeldiskontering, utlåning och kassakreditivrörelse anvisa de belopp, Fullmäktige må finna lämpliga;
 - d) att Fullmäktige tills vidare, och intill dess Riksdagen annorlunda besluter, må ej mindre bestämma, af huru stort antal ledamöter styrelsen för hvarterda afdelningskontoret skall utgöras, än äfven utse desse ledamöter, förordna om styrelsens verksamhet och sättet för dennas utöfvande samt bestämma arfvoden för styrelsen äfvensom besluta om tjenstemännens antagande, göromål och aflöning samt i öfrigt vidtaga alla erforderliga åtgärder för kontorens öppnande, så fort ske kan.

Slutligen hemställles:

- 3) att Banko-Utskottet måtte få i uppdrag att, der så erfordras, besörja hänvisningar vid de delar i bankoreglementet, hvilka beröras af sistomförmälda stadganden»;

af Herrar *J. August Sjö*, *A. M. Gudmundson* och *N. Nilsson*: »Jemte det vi i öfrigt instämma i föregående reservation få vi, som föreställa oss, att afdelningskontors inrättande bör fortgå något raskare för att så mycket snarare bereda de särskilda landsdelarne förmånen af att blifva länkar i ett fullständigt genomfördt system af riksbankskontor, och att det ej vore någon

olägenhet att detta år besluta inrätta tre sådana afläggare af riksbanken, härmed ytterligare föreslå:

att Riksdagen må besluta inrättande af afdelningskontor (ej blott i Örebro och Kalmar, utan äfven af ett sådant kontor) i Karlstad för Vermlands län, samt att de i punkt 2 af närstående reservation framställda förslag till delar af bankoreglementet i samband härmed lämpligen ändras.»

Herr *Lyttkens* har velat få antecknadt, att han i och för fullgörande af uppdrag såsom revisor af Allmänna Brandförsäkringsverkets för byggnader å landet räkenskaper varit hindrad deltaga i slutbehandlingen inom Utskottet af ifrågavarande ärende, hvarjemte äfven Herr *Hansson* anmält, att han ej heller närvarit vid frågans afgörande inom Utskottet.
